

Decisions del CAC

1/98

R 6/97

Relativa a l'animació
figurada sense indicacions
en l'espai «Barbie Teve»

Antecedents

1 Mitjançant escrit registrat en aquest Consell l'11 de desembre de 1997, la senyora M. G. va formular un reclamació que es fonamenta en els fets següents:

Dins el programa «Mucha Marcha», emès per TVE2, el dia 26 de novembre de 1997, a les 14 hores, s'inclou un espai anomenat «BARBIE TEVE», en el qual es fa servir animació figurada sense fer-hi cap indicació en pantalla.

2 Admesa a tràmit la reclamació, els Serveis del Consell varen visionar el vídeo de l'espai esmentat i varen constatar que en un moment determinat apareix una nina anomenada Shelly, que camina sola damunt d'una taula i que rep un vestit que li dona una altra nina, que en l'argument de l'espai es presenta com la seva germana, anomenada Barbie. Es veu el moviment de la mà d'aquesta nina i de l'altra que li agafa el vestit i se l'emprova. Les nines es mouen per si mateixes, sense que aparegui cap mà que les ajudi a fer-ho i sense indicar que es tracta d'animació figurada.

3 En data 10 de febrer i de 5 de març de 1998, el Comité de Coordinació va analitzar l'informe elaborat pels serveis del Consell de l'Audiovisual de Catalunya i va acordar sotmetre la corresponent proposta de decisió a la Comissió de Relacions Sectorials, que va emetre el seu informe favorable en data 23 de març de 1998.

4 En data 6 d'abril de 1998, el President del Consell va presentar la corresponent proposta de decisió al Ple del Consell.

Fonaments

1 L'espai «BARBIE TEVE» és un programa de curta durada, aproximadament 10 minuts, realitzat per l'empresa «Bassat Ogilvi & Matter», per compte de l'empresa promotora «Mattel España, SA». L'espai de referència s'inserta dins el programa «Mucha Marcha», que s'adreça específicament als menors i que és emès per TVE2.

Tot i que l'espai «BARBIE TEVE» adopta la forma externa d'una pel·lícula d'animació, en la qual es presenta a les nines en situacions diverses, és clar que la seva finalitat s'ha de considerar una emissió publicitària en el sentit de l'article 3.b) de la Llei 25/1994, de 12 de juliol.

2 En tractar-se d'un espai publicitari de joguines, l'exigència del requisit de veracitat en la presentació dels béns esdevé més rigurosa, per tal d'evitar el recurs abusiu de determinades tècniques que poden induir a confusió als destinataris del missatge. Per això, diversos codis deontològics de publicitat inclouen disposicions específiques relatives a la publicitat de joguines. Així, l'apartat 5è dels principis generals edl codi deontològic de la publicitat infantil, signada per l'Associació Espanyola de Fabricants de Joguines i les Associacions de Consumidors i usuaris, estableix que,

«Los comerciantes deben extremar sus cuidados para no inducir a error a los niños/as. Un anuncio no debe, directa o indirectamente, estimular unas expectativas poco razonables sobre la calidad del producto o sobre sus prestaciones. Hay que comprender que los niños/as tienen imaginación y que el juego de la simulación constituye una parte importante de su crecimiento; los anunciantes no deben explotar la capacidad imaginativa de los niños/as.»

En el mateix sentit, l'article 26, apartat E, del Codi de Conducta Publicitària, aprovat per l'Associació d'autocontrol de la publicitat, disposa que «Es tindrà especial cura a assegurar

que els anuncis adreçats als nens no han d'incloure a error pel que fa al seu tamay real, valor, naturalesa, durabilitat i rendiment del producte anunciat.»

Les Normes Reguladores de l'emissió de publicitat per TVE SA, aprovades pel Consell d'Administració de l'Ens Públic (BOE n. 95 de 20.04.1990), en el seu apartat 13.b. estableixen que:

«En las demostraciones del uso de los juguetes quedará muy claro si se accionan de manera manual o mecánica, evitando a los niños cualquier confusión derivada de los efectos de animación de los anuncios.»

El Consell de l'Audiovisual de Catalunya va emetre el dictamen 2/97, de 2 de juny, en el qual es formulaven diverses recomanacions relatives a la publicitat de joguines. La recomanació adreçada als fabricants i publicistes diu, textualment:

«La publicitat de joguines ha de ser clara i no dur a confusió als infants.

La publicitat de joguines ha de tenir una cura especial a evitar que l'infant no es decebi en fer-se una idea errònia del seu aspecte, qualitat, mida o capacitat. Així es recomana no conferir moviment a cap joguina o part d'aquesta, si no forma part dels seus atributs reals. En el cas de nines i ninots, caldria presentar, per exemple, la mà que els mou. En el cas de les construccions, l'acció d'encadellar.»

3 En l'espai publicitari «BARBIE TEVE» hi ha seqüències en què apareix una mà com element que activa el moviment de les nines, però en altres seqüències s'utilitza la tècnica d'animació figurada per a representar unes accions que les nines no poden realitzar d'una manera autònoma per sí mateixes. Sembla evident que en totes aqestes situacions caldria representar la mà que les activa o indicar en pantalla que el moviment de les nines és animació figurada, per evitar la confusió dels menors respecte les qualitats de les joguines.

Per tot l'anterior, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya,

Ha decidit

Primer L'espai publicitari «BARBIE TEVE» ha incomplert la recomanació emesa pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya en el seu Dictamen 2/97, de 2 de juny, en conferir moviment a la joguina, tot i que aquest moviment no forma part dels seus atributs reals i en prescindir en seqüències concretes, de la representació de la mà que les mou o indicar en pantalla que es tracta d'animació figurada.

Segon En conseqüència, es considera plenament fonamentada la reclamació formulada per la senyora M.G., si bé no es considera oportú denunciar el fet al Ministeri de Foment, tota vegada que no hi ha antecedents de reiteració d'aquesta conducta, avaluant-se suficient comunicar-ho al mitjà de comunicació afectat per a la seva correcció.

Tercer Aquesta decisió es comunicarà a la senyora M.G. En absència de consell audiovisual amb competència a l'Estat espanyol, es dóna trasllat d'aquesta decisió al Director general de l'Ens Públic de RTVE, al President del Consell d'Administració de l'Ens Públic de RTVE, i al Director del programa «Mucha Marcha».

2/98 R 1/98

Relativa a la falta de respecte al món de la infància en determinats tipus de diàlegs

Antecedents

1 En data 2 de febrer de 1998, el senyor J.B.C. i la senyora M.S., s'adreçen al Consell de l'Audiovisual de Catalunya manifestant la seva queixa pel programa de TV3 «Ja hi som», emès el dia 1 de febrer i dirigit pel senyor Alfons Arús, atès que en el marc d'un concurs dins el programa de referència, programa que era gravat amb anterioritat a la seva emissió, es va establir el següent diàleg entre el presentador i una nena de curta edat que hi participava:

- «Qui és el teu xicot?»

-no recordo el nom, però ara ja no ho és, perquè és un guarro, sempre vol que li xupin la pixirra...»

Els autors de la queixa consideren que l'actitud del presentador en estimular aquest tipus de diàlegs evidencia una falta de respecte al món de la infància i una vulneració dels drets dels nens que no es pot emparar en la llibertat d'expressió.

2 En la seva reunió plenària del 23 de març, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya, de conformitat amb allò establert a l'article 12.2. b) de la Llei 8/1996 de 5 de juliol, acordà donar tràmit a l'esmentada reclamació.

3 En data 3 d'abril de 1998, el president del Consell es dirigeix al Director General de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió, senyor Jordi Vilajoana i Rovira; al Director de Televisió de Catalunya, senyor Lluís Oliva i Vázquez de Novoa; al Director del programa «Ja hi som!», senyor Alfons Arús, donant trasllat de la queixa del senyor J.B. i senyora M.S. i donant al senyor Arús un termini per a presentar les seves alegacions. S'ha rebut resposta per part del senyor Josep Lluís Vilaseca i Requena, Cap d'Assessoria Jurídica i apoderat de Televisió de Catalunya, que en escrit de data 28 d'abril de 1998, al·lega que, les manifestacions realitzades per la menor s'han d'entendre emparades en l'article 11.2 de la Llei 8/1995, de 27 de juliol, d'atenció i protecció als infants i adolescents i de modificació de la Llei 37/1991, de 30 de desembre, sobre mesures de protecció dels menors desemparats i de l'adopció, com a exercici de l'expressió de llur opinió en afers que li afecten; que el programa, i més concretament, el concurs que objecte de la queixa, en cap cas es pot titllar d'un espai televisiu que, per la seva estructura i funcionament, pugui atemptar contra els infants i la dignitat de les persones, més tenint en compte que la presència d'infants i les entrevistes que es fan als mateixos, tenen el consentiment dels pares i que el cas objecte de la queixa no es troba afectat a la Llei 8/1995, que prescriu que els mitjans de comunicació social han d'evitar de difondre el nom, la imatge o les dades que en permetin la identificació d'infants o adolescents, entre d'altres supòsits, quan es divulgui qualsevol fet relatiu a llur vida privada que n'afecti la reputació i el bon nom.

Fonaments

1 Del visionat del programa es despren que les escenes que són objecte de reclamació estaven previament gravades, la qual cosa implica que no es van produir de forma inevitable com quan els programa s'emet en directe.

L'aplicació de l'article 11.2. de la Llei 8/95 d'atenció i protecció dels infants i adolescents a les manifestacions de la nena anomenada Alba, que al·lega el representant legal de Televisió de Catalunya, SA, es de difícil encaix al cas que ens ocupa, ja que no creguem que les manifestacions de la menor responguin a la necessitat d'expressar una opinió sobre un tema que l'afecta en els seus drets, sinó que es limita a contestar una pregunta que li fa el presentador del programa que difícilment un menor d'edat es resisteix a contestar. No es tracta, per tant, de la lliure expressió d'una opinió, sinó de valorar l'oportunitat de la seva difusió en un programa d'audiència infantil. Entenem que si el programa s'hagués emés en directe, cap responsabilitat cabria atorgar a la seva realització. Però podria haver-se evitat la difusió atenent a que l'entrevista havia estat previament gravada.

2 Amb independència, doncs, de que sigui opinable la correcció de l'emissió en horari infantil de la frase relativa a que la nena Alba ja no té novio «perquè és un guarro (..) perquè sempre vol xupar la pixirra», si seguim amb les següents seqüències de la mateixa «entrevista gravada», haurem de conclure que es vulnera l'article 36.6 de la Llei 8/95 quan el presentador del programa pregunta com es deia el nen que havia deixat de ser el «novio» d'Alba. I a la resposta que aquest nen es diu Adrià, el presentador del program insisteix: «Adrià que més?», a la qual cosa Alba contesta amb el nom i el cognom del nen, cosa que

l'identifica plenament davant el seu entorn social, els més que probables espectadors companys d'escola o coneguts dels infants.

Entenem que aquesta identificació és subsumible en l'últim insert de l'article 36.6 de la Llei 8/95, que prescriu que els mitjans de comunicació han d'evitar difondre el nom dels infants «quan es divulgui qualsevol fet relatiu a llur vida privada que n'afecti la reputació i el bon nom». És evident que al nen Adrià en res l'afavoreix la difusió del seu nom lligat als fets que l'Alba l'imputa i que això pot causar-li problemes de desenvolupament en el medi social en què es mou, especialment a l'escola.

Per tot l'anterior, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya,

Ha decidit

Primer Considerar que el programa «Ja hi som» emés el dia 1 de febrer de 1998 no ha tractat correctament l'entrevista de la nena anomenada Alba, tota vegada que estava «previament gravada» i, en conseqüència, s'hagués pogut evitar la difusió de la part en que aquesta nena explica en un programa difós en horari infantil i dedicat especialment als menors d'edat, les raons que l'han dut a «deixar el seu novio».

Segon Considerar que la identificació d'un menor en l'esmentat programa «gravat» relacionant-lo amb fets que poden afectar la seva reputació dins el medi social en què es desenvolupa vulnera l'article 36.6 en el seu incís final.

Tercer Comunicar aquesta resolució als denunciants.

Quart Comunicar aquesta decisió al Director General de la ccrtv, al Director de Televisió de Catalunya, SA. i al Director del programa «Ja hi som!» per tal de que, en el successiu, vetllin perquè les escenes prèviament gravades no continguin incorreccions que puguin afectar la reputació o la intimitat dels menors.

3/98 **R 8/98**

Sobre l'emissió de curses de braus en horari infantil

Antecedents

Mitjançant escrit registrat el dia 19 de maig de 1998, el senyor Gustavo Salen, vicepresident de l'Associació Nacional per a la Protecció i el Benestar dels Animals, s'adreça al Consell i manifesta la preocupació de l'Associació a la qual representa per l'emissió a la televisió pública de curses de braus en horari infantil, ja que considera que la violència de l'espectacle pot repercutir negativament en la formació moral dels infants, i sol·licita el suport del Consell a la proposta d'excloure l'emissió d'aquests espectacles de l'horari infantil.

Admesa a tràmit la sol·licitud, el Comitè de Coordinació, en sessió del dia 21 de maig, va elaborar la proposta de decisió que fou informada favorablement per la Comissió de Mitjans de Comunicació i la Comissió de Publicitat i Relacions Sectorials en la reunió conjunta del dia 25 de maig.

En data 15 de juny el President va presentar la corresponent proposta de decisió al Ple del Consell.

Fonaments

1 La Llei 25/1994, de 12 de juliol, per la qual s'incorpora a l'ordenament jurídic espanyol la Directiva 89/552/CEE sobre coordinació de disposicions legals, reglamentàries i administratives dels Estats membres relatives a l'exercici d'activitats de radiodifusió, prohibeix les emissions de televisió que puguin perjudicar seriosament el desenvolupament físic, mental o moral dels menors. Per contra, les emissions que siguin susceptibles de provocar un perjudici als menors no són objecte d'una prohibició expressa, encara que només es podran realitzar entre les vint-i-dues i les sis hores. La Llei fa esment específic dels programes que continguin escenes de pornografia o de violència gratuïta, com a categories

de programes susceptibles de provocar un perjudici als menors. La Llei 25/1994 s'aplica tant a les televisions públiques com a les privades.

2 Per altra banda, cal tenir en compte que els espectacles taurins han estat objecte d'una regulació legal específica continguda a la Llei 10/1991, de 4 d'abril i al Reglament d'aquests espectacles, aprovat pel Reial Decret 145/1996, de 2 de febrer. Els espectacles taurins s'inscriuen, per tant, en una determinada tradició cultural que és objecte de reconeixement i protecció legal, sense perjudici de la lliure opinió que cadascú pugui tenir d'aquest tipus d'espectacles.

3 Per tot això, és criteri d'aquest Consell que no s'ha d'adoptar cap mesura de regulació addicional orientada a la protecció dels menors que prohibeixi o restringeixi incondicionalment determinades emissions d'espectacles que són de lliure accés en la societat o l'accés als quals es troba restringit específicament a determinades franges d'edat i en condicions determinades. El que és legal fora de la televisió també ha de ser legal en ella.

A més, hi ha mesures menys restrictives que es poden considerar més eficaces, com els sistemes de senyalització i el control patern en els sistemes d'accés condicional.

En el cas de la televisió tradicional, pública i privada, la protecció dels menors es basa en l'horari de difusió dels programes, el que no obsta perquè, sobre una base voluntària, s'estableixin sistemes de senyalització que tenen per objecte informar els telespectadors sobre la naturalesa dels programes susceptibles de perjudicar els menors. Aquests sistemes poden facilitar l'exercici del control responsable per part de pares i educadors.

Per tot l'anterior, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya,

Ha decidit

Primer El legislador ha de ser qui estableixi les restriccions relatives a l'accés dels menors als espectacles taurins i, donat el cas, a l'emissió dels mateixos per la televisió, encara que, mentre no hi hagi una prohibició expressa, es poden instrumentar mesures menys restrictives com l'adopció d'un sistema de senyalització dels programes que puguin perjudicar el desenvolupament físic, mental o moral dels menors.

Segon Tanmateix cal indicar que, en base a les previsions contingudes a la Llei 10/1990, de 15 de juny, sobre la policia dels espectacles, les activitats recreatives i els establiments públics i a la Llei 8/1995, de 27 de juliol, d'atenció i protecció dels nens i adolescents, la Direcció General del Joc i Espectacles del Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya ha anunciat a la premsa que està preparant una reglamentació específica per als espectacles taurins en relació als menors. Quan s'aprovi aquesta reglamentació, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya elaborarà un dictamen sobre la necessitat d'incorporar a la programació de les televisions les restriccions relatives als menors que es deriven de la reglamentació vigent.

Tercer Aquesta decisió es comunicarà a l'Associació Nacional per a la Protecció i el Benestar dels Animals.

4/98

R 7/98

Relativa a un anunci de l'empresa Fotoprix on una fila de persones amb transtorns de creixement esperaven ser «ampliats»

Antecedents

1 Mitjançant escrit registrat en aquest Consell el dia 11 de maig de 1998 i tramès per l'Oficina Municipal d'Informació al Consumidor de l'Ajuntament de Barcelona, el senyor JM.O. de N. va formular una reclamació que es fonamenta en els fets següents:

El dia 13 d'abril de 1998 va ésser emès per televisió un anunci de l'empresa «Fotoprix» en el qual es podia veure una fila de persones amb transtorns evidents de creixement que, en l'argument de l'anunci, esperaven ser «ampliats» en un 30%.

2 Admesa a tràmit la reclamació, el Comitè de Coordinació del Consell va procedir a visionar

el video de l'anunci i va emetre l'informe corresponent.

3 En data 25 de maig de 1998, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya, en la reunió conjunta de la Comissió de Mitjans de Comunicació i de la Comissió de Publicitat i Relacions Sectorials, va acordar donar trasllat a l'empresa «Fotoprix» de la reclamació formulada per tal que formulés les alegacions que estimés oportunes.

4 En data 19 de juny de 1998, va tenir entrada en aquest Consell, l'escrit signat pel senyor X.G., Director de Marketing, actuant en nom i representació de «Fotoprix», en el que manifestava que l'empresa havia pres la decisió de retirar definitivament l'emissió del spot objecte de reclamació i lamentava que l'anunci hagués provocat interpretacions com l'expressada en l'escrit del senyor JM.O. de N., tot indicant que els actors que hi apareixien eren professionals i que, en cap moment, la campanya ha pretès utilitzar a persones disminuïdes per a burlar-se de les seves deficiències.

5 En data 25 de juny de 1998, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya va informar favorablement la proposta de decisió sobre l'anunci de referència.

6 En data de 6 de juliol de 1998, el President del Consell va presentar la corresponent proposta de decisió al Ple del Consell.

Fonaments

1 L'anunci de l'empresa «Fotoprix» és un spot d'estructura convencional en el qual apareixen diverses persones afectades de nanisme, és a dir, de pes i de talla inferior al normal, formant una fila i text sobreimprès que diu: «tus fotos un 30% más grandes. Fotoprix, lo mejor en foto».

2 Sembla que l'argument del spot combina, tant en la seva imatge com en el text escrit, dos elements per tal de publicitar una determinada oferta en matèria de revelat de fotografies: els transtorns del creixement i una oferta d'ampliació en un 30% de les fotografies.

La utilització de disfuncions orgàniques, que afecten a col·lectius concrets de persones que s'identifiquen precisament a partir de la seva diversitat, per a finalitats publicitàries com la que és objecte de la present reclamació, vulnera el principi de dignitat de la persona recollit en l'article 3 de la Llei 34/1988, d'11 de novembre, general de publicitat, que qualifica d'il·lícita la publicitat que atenti contra la dignitat de la persona o vulneri els valors i drets reconeguts en la Constitució.

3 Cal destacar que l'empresa «Fotoprix» ha senyalat en el seu escrit d'alegacions que malgrat no haver tingut la intenció de referir-se en to pejoratiu de les deficiències de les persones amb transtorns del creixement ha procedit a retirar definitivament l'anunci i ha expressat les seves disculpes per no haver valorat convenientment l'impacte que podia haver provocat la campanya publicitària.

Per tot l'anterior, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya,

Ha decidit

Primer L'espot de l'empresa «Fotoprix» ha incomplert l'article 3 de la Llei General de Publicitat en vulnerar el principi de dignitat de la persona, ja que utilitza una disfunció orgànica que afecta a un col·lectiu de persones perfectament caracteritzat amb una finalitat merament publicitària, sense consideració i el respecte deguts a aquella situació en la qual es troben les persones afectades per transtorns del creixement.

Segon En conseqüència, es considera plenament fonamentada la reclamació formulada pel senyor José M. Oriol de Nadal. No obstant això, i atès que l'anunci ha estat retirat a iniciativa de la pròpia empresa «Fotoprix» no es considera necessari realitzar cap actuació posterior, a no ser de constatació de la bona actitud de l'esmentada empresa en la solució de l'afer.

Tercer Aquesta decisió es comunicarà al senyor JM.O. de N. i a l'empresa «Fotoprix».